

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի Ր Ե Պ Ի Ր

ՔԱՂԱՎԱԿԱՆ, ԱՌԻՍՏՐԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Տարեկան գին կանխիկ Ղու.ռու. 100 : Վեցամսեայ գին Ղու.ռու. 52 1/2 : Եռամսեայ գին 26 3/4 :
Հինգ տոնոգրուոց գտնոցին մէկ օրինակ իրեն ձրի դիտի տրուի :
Այս Լրագիրը ամէն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի :

Պօշխէն գուրս գացած Լրագիրներուն փոխադրանքը ամեն տարի 40 փարայ :
Իր շափէն համար չուր մը հրատարակել ու շոքը դիտի յճարէ տոցին 40 փարայ :
Նորատպի գրող ծանուցու մը ձրի է : Դուրսէն եկած նամակներուն փոխադրանքը իրի յճարէ

ՔԱՂԱՎԱԿԱՆ

Ն Ե Ր Ք Ի Ն Ի Ո Ւ Ր Ե Ր

ՊՕԼԻՍ 20 ՕԳՈՍՏՈՍ

Օսմանեան տէրութեան արեւելեան բոլոր գաւառները ուրիշ կողմերուն պէս կառավարուելու համար զբաղուած լինելու սկսեց : Բարձրագոյն դուռն ան իր անձնակազմով յաջողեցաւ ամէն տեղ պատերազմի ձայները դադարեցնել : Իսկ իւր սահմանին անդին կողմի խաղաղութիւնը ու բարեկարգութիւնը այնչափ ապահով չէ ինչպէս որ Քուրդի տը Քոնստանտինօք օրագրին մէկ նաւակը կը գրէ :

« Ամիս մը ի վեր Պարսկաստանի հարկատուները ապստամբութեամբ զբաղելու քաշեցին Սուլթանը : Քանի մը անգամ Սէյիթ Խանին վրայ յարձակեցան որ Քառափափաքի մեծն է : Սէյիթ Խանին քով զօրքը ապստամբ քիւրտներէն աւելի քիւրտ ըլլալով Ռումի հայի Պէյիթը պէյիթն օգնութիւն խնդրեց : Այս մարդը խաղաղասէր մէկն ըլլալով օգնութիւն տալէն առաջ թօրիս Սուրհանդակ խաղաղեց որ նախ այն տեղի կառավարիչին հաճութիւնը խնդրէ : Հետոյ կը վախճանէ որ Ռումիսն և իւր շրջակայ տեղերը քիւրտներուն ձեռքը խնայով աւերակ կ'ըլլան : Բայց այս քիւրտներէն մէկ քանի հատուած եկան մօտաւոր քիւրդերը աւերակեցին : Երբէկ գիշեր 200 ձիաւոր եկան ցորեն՝ անասուն և ինչ որ ձամբանուն վրայ գտան նէ գողցան տարին : Թէ որ շուտով աս մարդոցը առջեւը չառնուի նէ շատ գեղութիւններ կրնան հասցունել երկրին գլուխը և այն տեղի խաղաղութիւնն ալ վտանգը կ'ընայ :

- Ընդհանուր 14 ին Վայսերական հրովարտական հեռագրով փոփոխութիւնները եղաւ :
- Երկրի փոխարքայ Իգէթ Սէհմէտ փաշան խիստապշտակեալ կառավարիչ անուանեցաւ :
- Խիստապշտակեալ փոխարքայի կառավարիչ Ի. զա փաշան Սէհմէտի կառավարիչ անուանեցաւ :
- Երկրի ընդհանուր զօրապետ Սաիտ փաշան Խիստի կառավարիչ անուանեցաւ :
- Խիստի փաշան Իսմայիլ փաշան Դիլիպէյի կառավարիչ անուանեցաւ :
- Համիտ պէյը Պօլսի կառավարիչ անուանեցաւ :
- Սէհմէտ պէյն ալ Վառնայի խաղաղութեան անուանեցաւ :

— Ինչպէս ամէն ազգի մէջ, լուսաւորեալ ճանչցուած ազգաց մէջ անգամ, նոյնպէս տաճկաց մէջ ալ կրօնամոլ մարդիկ պակաս չեն : Այս կրօնամոլներէն խել մը մարդիկ Ստանայի կողմը ոտք ելեր են որ Թանզիմատի խաղաղութեան հետեւեալ գտնուող մարդիկը սպաննեն : Այս գաղանական խորհրդով շատ շարութիւններ կրնային գործել, բայց տեղւոյն կառավարիչը ասոնց առջեւը առնելու ու զանազան զօրքերով միջոցները խելոյն գործի դնելով կը յուսանէ որ այս շարժումը հաճախական լըր մը կ'առնեն :

— Ինչպէս ամէն տարի, նոյնպէս ալ այս տարի Բէմէզանէն առաջ Վահափառ Լըքոյն ամէն զինուորանոց զատ զատ այցելութեան երթալով ժամանակին լրացած զօրաց արձակման հրաման շնորհեց, չորեքշաբթի օրն ալ արքունի նաւարանին ծովային զօրաց զինուորանոցը գնաց այցելութիւն, այն տեղի ալ ժամանակին լրացած զօրաց արձակման հրաման շնորհեց : Այս արարողութեանը բոլոր երեւելի նախարարներէն ի զատ Օգոստափառ Վալիտէ Սուլթանն ալ ներկայ էր :

— Գալ շաբթու Վախտէֆանօյի և Օհէյի մարտնի մէջ տեղի ընդարձակ դաշտին վրայ եօթնամասուն հազար զօրքով զինուորական կրթութիւնը պիտի ըլլայ և Վահափառ Լըքոյն նոյն օրը մեծ հանդիսիւ մասնաւոր այցելութիւն մը պիտի ընէ բանակին :

Ռաբաթ օրուան Վիեննայի ետքի սուրհանգակին բերած Վաղըիայի օրագրիներէն աս լուրերը կը քաղենք :

Վաղըիացոց սահմանադրական ժողովը օգոստոս 9 ի ատենին մէջ երկու ժամը ինքի վճարէ : Քուէ ձգելու են պաշարման վիճակին և գործող պայմանները կանոնաւորելու վրայ, և նոյն պաշարման վիճակը վերջնելու համար Փարիզին և զինուորական առաջին կարգին պահպանութեանը մէջ եղած երկիրներէն :

Քանի և չորս երեսփոխան ամէն ալ սատիկ հաւատքով կողմէն, ժողովին առաջարկութիւն մը ըրեր են Հունգարիայի վրայով, և այս է համառօտութիւնը :

Ա. Յօդուած. գաղղիացոց հասարակականութիւնը վերստին կը ծանցնայ հունգարացոց անկախութիւնը և ազգութիւնը :

Բ. Յօդուած. գործադիր կարողութիւնը կարելի է հարցնել պէտք է բանեցնէ Հունգարիայի երկիրներուն լուծութիւնը ապահով ընելու համար ամէն արողքին միջնորդութիւններէն և արշաւաններէն :

Իսկ օրագրի օգոստոս 10 ին կ'ըսէ :
Լուրսն եմք իմանալովին որ կառավարութիւնը լուր է աւեր թէ, Վաղըիայի և Վիեննայի մէջ խաղաղութեան վիճակը եղեր է :

Նոյնը կ'ըսէ նաեւ որ, Պ. Լախաունէյ հասարակականութեան նախագահին հրամանատար պաշտօնէն աս իրիկուն գէտ ի հաւաքում կ'ընեցաւ Ռումիս զօրապետին երթալու պաշտօնովոր ետ կան չուած է : Բանակին մէկ մասամբ Ռումիսն ետ պիտի դառնայ : Ռումիսը զօրապետը հրամանատարութեան պաշտօնը պիտի վարէ, բայց Ռումիսին տեղը մէկը չանցնելով :

Լախաունէյ գնդապետը Ռումիս զօրապետին նախաձեռնութեամբ այս հասարակականութեան նախագահին և ժողովին նախագահին կողմէն բարձրագոյն խորհրդարանին անունով : Կը հաւատամք որ շատ մեծարանք է եղած այն զօրապետին որ գաղղիացոց այս արշաւանքը բարեք վարեց :

Օգոստոս 7 ին Քուէնս — Երբեքտի և Եօնի — ձօթել օժեշտներուն մէջ ժողովակներ և զեր են Հունգարիայի վրայ կարծիքներին ցուցնելու համար :

Օգոստոս 8 Պէրլինէն կը գրեն որ, երեկ կէս օրին Պաւսարպուռի նախագահը թագաւորին հրամանաւր ատենները բանալ տուաւ : Պաշտօնաւոր իմացուց որ այս ժողովակներուն մէջ զանազան օրէնքներու խորհուրդներ պիտի ցուցուին, և հաստատուեց որ երկրին եկամուտը ըստ բերման ժամանակին կարեւոր եղած ծախքներուն հակառակ բաւական է :

Լախաունէյ գործերը միացեալ նահանգներուն խիստ ազգութեան, Հունգարիայի հասարակականութիւնը կարեկցութիւն մը արթնացուց : Բաղմաթիւ ժողովակներ եղած են Վիեննայի ժողովուրդոց մաճառներուն գործող վրայ հոգ ունենալը ցուցունելու համար : Կարծիքներուն բնութեամբ Երբեքտ զօրապետին մասնաւոր խորհրդարանի իւր միտքը իմացուց այս նիւթին վրայ, և արտաքին գործող պաշտօնատարը հունգարիայի մը հետեւեալ պատասխանը ըրեր է, որուն յանձնուած է եղեր Վէլ — Եօնի մէջ եղած ժողովակի մը առաջագործութիւնը իրեն տանիլ :

« Պարոն. »
« Նախագահէն ինծի յանձնուած ըլլալով ընկալայ ամսոյ 7 թուականով նամակդ և տղեալ յայտարարութիւնը որ հունգարիացոց և Վէլ — Եօնի քաղաքացոց մէկ ժողովակին առաջագործութիւնները իմացուց ինծի, որոնք կառավարութեան ալ ընդունուած են : »

Այս երկիրներուն կառավարութիւնը և բոլոր ժողովուրդը մեծ հոգ ունի ասոր Հունգարիայի մէջ եղած գէտքերուն վրայ, և այս գաւառի և Ռումիսի և Վաղըիայի մէջ տեղը եղած կռիւնը

րուն վրայով ինչ տեղեկութիւն ըլլայ սիրով կ'ընդունենք :

Միացեալ նահանգներուն քաղաքականութիւնը և գործադրութիւնը կ'ընդունեն նոյն կառավարութիւնը որ կրնայ աշխարհքին փորձ մը ցուցունել թէ ինքնիրեն ապրելու չափ բաւական զօրութիւն ունի :

Եթէ Հունգարիա այս անհաւասար զօրութիւնը կռիւններուն դէմ դնելու կարող ըլլայ, բան մը չարգիլէր մեզ իւր անկախութիւնը ծանցնալու : Երեսփոխանաց ատենը, կը կարծեմք որ, այս մեր զօրքածը չի մերժեր. և կառավարութեան շատ երջանկութիւն կ'ըլլայ թէ որ քաղաքականութեան և առեւտրական յարաբերութիւն ունենայ ազատ և անկախ Հունգարիային հետ » :

« Ինչո՞ւնէ և այլն » :

Ժ. Ս. Քլէյքոն ապետապետ
Երբեքտ, պաշտօնապար արքային
Գործող :

ԱՐՏԱՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂԱՎԱԿԱՆ. Օգոստոս 6 և 9 օրէնսդրական ժողովներուն մէջնոր դատաստաններ եղեր են, Հաւաքման գործքերուն համար. որոնց վերջը կայացեր է օրվան կարգին Պ. Յուլիոս ֆալսին ջանքերուն հակառակ :

Սոնիթեօ օրագրին մէջ սա կը կարդամք :
Հասարակականութեան նախագահը մօտերս արեւմուտի գլխաւոր նահանգները պարզեցաւ, և քիչ ատենը տեսաւ Օրէնս, Քլէյքոն, Եօն, Սոնիթ, Երբեքտ, Երբեքտ, Երբեքտ, և այս քաղաքներուն մէջ ամէն տեղ ժողովուրդէն ընդունեցաւ թէ հասարակականութեան և թէ իւր անձին վրայ սիրոյ նշաններ :

Այս ճանապարհորդութիւնը որ քանի մը օր կայ իբրեւ սահմանադրութեան մօտաւոր կործանման սկզբնաւորութիւն մը համարուէր, ասոր հակառակը հասարակաց կործիքը խուփօղ անտեղի համբաւները յայտնապէս կը նշանակէ :

Հասարակականութեան նախագահը շատ պարզայնեալ մէջ անանկ խօսքեր զօրքելու պատահ ունեցաւ որ անտարակոյտ աղէկ ձայներ պիտի հանեն գաւառին մէջ, և խորամանկութիւններով ցանուած անհանգստութիւնը պիտի ջնջեն :

Ինչհարէ որ դառն խորհուրդ մը չանցնի միտքերուն այն մարդոցը դէմ, որ հասարակութեան առաջադիմութիւնը իրենց բան և գործ ընելով, գրեթէ կըրթով մը իրենց պաշտօնին եղած քիչ մը վստահութեան նշան մը արթնացնելու, ու վերջը այն վստահութեան բողբոջը առնել բռնել ու շուտ մը չօրցնել : Այս նենգաւոր հնարքները նոր բան չեն, այս ետքի տասն և ութ ամիսուան պատմութեան մէջ բազմապատիկ օրինակներ կը գտնամք : Վէնը գիտեն որ « հարուած տէրութե » խորհուրդաւոր բառին տակը ծածկուած վախճանը մեր յիսուն գաւառներուն մէջ քաղաքական պատերազմի նշան պիտի ըլլար, սոսկալի անխիղճութիւն մը պիտի ձգէր բերք գոյցէ Վաղըիայի քաղաքները, բայց կան անանկ մարդիկ որ գարշելի չարաշահութեամբ այս միտքերը կ'արթնցնեն գաւառին մէջ, որն որ անգործ և հանգիստ փնտռելուն շուտ մը կը հաւատայ զինքը վտանգի մէջ ձգողներուն :

Այս քաղաքական խախտ մը չէ, այս այն զենքերէն է որ պատուոյ օրէնքները և պարզ բարոյականութիւն մը անգամ կը խափանեն միշտ : Վէն իմաստուն և պարկեշտ կը մերժէ իրմէն այն մարդերը որ Վաղըիայի հանգարտ յաջողութիւնը իրենց խաղաղիկ մըն են ըրած : Երբեքտները ամէն կերպ հերձուածներուն անխելոյն են, ապստամբողներուն « կորուսեալ տղայքն են » չիկայ անանկ ու ժող բառ մը որ յատկապէս նշանակութիւնը այս մարդերն ըլլան :

Օգոստոս 3 ին օրէնսդրական ժողովին ատենա

նին մէջ եկամտից պաշտօնատարը . 1850 ին եկամբ տից պատճառներուն յայտարարութիւնը կարգա-ցուց : Պ . Բատի այս կարեւոր աղբարարութիւնը չուղեց ուշացնել որ կրկին օգուտ ունէր , մէկ մը որ գաւառը եկամտից նոյն շարունակութեանը մէջ ըլլայ , և միանգամայն երեւմտեւոր զուգակիւս ընե-լա միջոցը քննուի :

Մշակութիւն այս յայտարարութեան համառօտը : 200 միլիոնի չափ ստակ փոխ առնուի բացուա-ծին ծանրութիւնը գոցելու համար , որ 1850 յուն վար 1 ին 550 միլիոնի պիտի հասնի :

Եւ այս երկու միլիոն փոխ առնուելիք ստակին դէմ հինգ հինգ հարիւր ֆունտնոց պարտաւորութեան թուղթեր պիտի հանէ որքոնի գանձուց կողմէն , այս պարտքը քիչ քիչ վճարելու համար ալ նոր ե-կամուտ մը խորհրդէ , բայց տակաւին ինչ խորհե-լը չէ իմացուցած : Գանք այս փոխ առնուելիք բու-տակին շահուն ուրիշ վճարուելիքին : Ընդ մէկ աստիճանէ և կարգէ եղած պաշտօնատարներուն ամսականէն 2% պիտի կտրէ տուիք շահին օրէն ամիս մը առաջ սկսելով , որպէս զի շահուն օրը գալուն պէս վճարելու պարտաստ գրամ գրա-նուի որքոնի գանձը :

Երբ այս առաջարկութիւնները ընդունուին ծախքը կ'ըլլայ 1408 միլիոն և հաջորդ կ'ըլլայ 1415 միլիոն որով 7 միլիոն եկամուտը կ'եղնայ :

ԱՆԴՆԻԱ : Սկիզբով թագուհին օգոստոս 2 ին Բօլն հասեր է և հետեւեալ օրը Տիւսթէն պիտի երթայ եղեր , դժուար է նկարագրել ինչ ցնծութիւն կը պատճառէ ամէն անցած տեղե-րուն :

Օգոստոս 4 ժամին քօնիչ անդիւստի օրագրոյն մէջ կը կարգաւոր , Է իւրեքութեւ — Սիւստ ըն-թերցարանին մէջ երէկ իրիւրան առայժմ Ծնունդ գանձող խաղաղիները մասնաւոր ժողովի մը ը-րին , Հռոմէյ եկեղեցւոյ վարդապետութիւնը և գործերը գաղափարաւոր կարծիքներով , և իրենց հայրենակիցները հռոմէականութիւնը ձգելու կը հրաւիրեն : Պ . Սկիզբով նախ խօսեցաւ և ա-նոր ետեւէն յաջորդաբար Պ . Պ . Սարէի , Ռօ-ղէթի , Պիւքիւրս . Ի իւսանա և Հ . Բալաձ-ձին ծառեց , և վճռեցին թէ , այս ժողովը իբրեւ բռնաւոր և անարժան և աւետարանին հակառակ դատելով Պիոս Թ . ին ամբարիշտ գործերը , կը հը-րաւիրէ իր հայրենակից խաղաղիները Յիսուս Բը-րիստոսի ճշմարիտ կրօնիցը հետեւելու , մերժելով Պապական եկեղեցին որ մարդկային ազատութեան դէմ դաւաճանութեան որդւթ մըն է : Ժողովին մէջ շատերուն միտքը ասոր վրայ միտքան էր : Եւ ատենաբաններուն հակառակ զուլցող քանի մը մարդիկ ազդակով մերժուեցան , որոց մէկը խոս-քը լայնցնելէն ետքը ունկնդիրներէն երկու հոգի միլիոն դուրը քննեցին և արհամարհանք ժողովին արտաքննեցին :

Տեղա օրագրին մէջ օգոստոս 5 Թուականով Ծնունդայն գրուած նամակաւ մը Պ . Մէ-Տօնէ այս հետեւեալ մանրամասն տեղեկութիւնը կու-տայ մեծն Պրէմանիայի Ծնունդ Սարգսաւարքին մէջ Բօլնաւ ակաթին ըրած կոտորածին վրայով :

« Պարօն »

« Ծնունդ 5 օգոստոս 1849 : »
« Պաղղային մէջ հրատարակուած լուրերուն նայելով , կը կարծէի որ Ծնունդային մէջ քօնիչ շատ ծանր է այս օրերը . բայց ասանկ չէ , ինչպէս 1832 ին տնանի ալ հիմա գրեթէ այս ընդարձակ քաղա-քը ասիկէց ազատ է : Եւ ասոր 2% միլիոն ժողո-վուրդէն մեռնողները 7 — 800 ի չափ եղած են մի-այն մէկ շաբաթը : Եւ ուր օրէն ի վեր այնչափ քիչցած է այս ցուր որ հազիւ թէ հիւանդանոց-ներուն մէջ քանի մը մեռեալ պատահած է , բայց բարձրամարդ թաղերուն մէջ կեցեր ու դուրս ելած չունի » :

ՏՄԼ Տօն .

ԴԵՐՄԱՆԻԱ : Եւս երկրէն մեղի հասած ա-մէնակարեւոր լուրը սա է որ Պ . Պալման Ելեզ-վին — Շօշդային գրութիւններուն գետպանը հա-ւաներէ Բրուսիայի և Տանիմալքայի մէջ հաստատ-ուած զինագործարարութիւն : Եւ յաւանքով որ նոյն գրութեանց ժողովի ալ ասոր կը հաճի : Օրինադա-րարանէն պատճառած զանազան բողբոջներէն ծա-գեալ դժուարութիւնները ասով կ'ըլլայ որ դիւ-րանան :

Պիւքիւրս օրագրիներուն նայելով օգոստոս 7 ին պիտի բացուէր խորհրդարաններուն ժողովը , որ ք խորհրդարանին ցրուելուն համար քանի մը ամիս է ժողով չէ եղած :

Քանքֆօն միշտ զբաղեալ են Բրուսիայի և կեդրոնական կառավարութեան մէջ տեղը անպակաս երեւցած վէճերով : Հօսանքս աւագ — գաւառ

բռնութեան անգամ դիմանալ կը ջրցունէ եղեր , բայց չի հետեւիր որ լանը միլիոն հոս եկած ը-լայ :

Բրուսիայի միտարարութիւնը , կ'ըսէ իւրեք 30 ամիս միջոցին մէջ սա չորրորդ անգամն է երեսփո-խանաց սահմանադրութեան և երաշխաւոր կառա-վարութեան փորձ պիտի փորձէ : 1847 Պետրոսի պրանդակ սահմանադրութիւնը որ Թագաւորու-թեան այժմեան ազատութիւնը ուղեց պատմու-թեան ծառին վրայ պատուաւորել 1848 ի հեղեղը առաւ տարաւ , մանաւանդ անոր համար որ Թագա-ւորը իրեն խաղ մըն էր ըրած անիկա քան թէ կա-ռավարութեան հետք մը : Սարտ ամայն սահմա-նադրական ժողովը բռնութեան և խռովութեան յայտնի նշաններ ունէր իր վրայ : Թագաւորը թը-նամանեց , պաշտօնատարները նեղեց , Թագաւո-րութեան բոլոր փառաւոր և պատուոյ աւանդու-թիւնները ոտքի տակ առաւ , երկիրը ստատեալով ներս մէջ ձգեց , Պիւքիւրս մէջ մեծ անկարգութեց պատճառ եղաւ և իւր պաշտօնը չիւրեղով կտտա-րել Բրուսիայի միտարար անդեղաց եղբորը հասցուց : Եւ ժամանակը մենք ալ պիտի ունենանք , Հօսանքս լեանի տունը աղաւթը չիւր մի : Եւս տունը Պը-րանտանդուրակ կամար և իւր իշխանակիցները առին իշխանութեան սանձերը ձեռքին : Հաս մեծ ա-րիական և հայրենասէր գործ էր ստիկա . վրան զի , այն մեծ յեղափոխութեանց առջին առնելու հա-մար յաջողութիւնը այնչափ էր որ նոյն իշխանները հաղիւ թէ կը յուսային :

Բայց վստահ էին զինուորաց հաւատարմութե-ր և կարգին վրայ . վստահ էին այն քաղաքացւոյ վը-րայ որ Պիւքիւրսի և Պիւքիւրսի ռազմականութեան չէին խաբուէր : Բայց իրենց իշխանութեանը վը-տահ չըլլալուն աղետալի վերադառնալ մէջ ինկան : Հանուե թագաւորին հաստատած սահմանադրու-թիւններն իրենց կործանածին այնչափ կը նմանէր որ գործադրուած ատենը նախընթաց ժողովին պէս ազդակայեց և անկարգ եղաւ : Երբ շաբաթ դիմա-նակէն ետքը քաղաքացւոյ ժողովը պաշտօնան վիճա-կը ուղեւեցաւ , և սահմանադրութեան հեղինակ-ները ընտրական օրինաց պայմանները չարաւորե-ցին : Ուստի հիմա չորրորդ անգամն է որ ժողովըր-դեան երեսփոխանները պիտի ժողովե-կառավարու-թիւնը :

Եւս ետքի ընտրութիւններուն նայելով նոր ժո-ղովրդանները օտար հակառակութիւն մը կը յը-ցունեն առջի ժողովներէն : Բոլոր գլխաւոր քա-ղաքաց մէջ և մանաւանդ գեղերը սահմանադրական և պահպանող կողմերը հետամուտներուն և յեղափո-խիչներուն վրայ շատ ուժ ունեցան : Բրուսիայի արժանաւոր և լուսաւորեալ ժողովուրդը իրեն ե-րեսփոխան չուղեր սինքրոր պէս աղէտ , և մնանկ բողբոջներէն պէս ապիւրտ մարդեր : Ինչու-նութեան և կարգի ցանկացող մարդ փորձով ծանց-ցաւ որ բարեկարգութիւն մը պէտք է : Եւ յեղա-փոխիչ մասն ալ ասոր հակառակ վստահ էր իր օր-խաղանց և խախտէր վրայ : Բագարէր է զինքը վաղանցիկ իշխանութե-հասցնող աղմուկը : Կըս-ուի նաեւ որ ժողովրդեան իրաւանց առաւել ո-խերով կործանիչները ետ քաշուէր են և ալ քուէ չեն խաբ :

Եւս բոլորովին բաւաւոր համար , կ'ըսուի որ Բրուսիայի նոր սահմանադրական ժողովը Բագ-դայի սահմանադրական ժողովին հաւատարմ յեղա-փոխիչներուն դէմ պիտի կենայ : Եւ որովհետեւ այս նոր ժողովը աչքէ պիտի անցնէ սահմանադ-րութիւնը , հաւանական է որ պիտի չարաւորէ ալ Թագաւորական արտօնութիւնները արտահայտելու համար և ազատութեան արդար չափ մը գնելով :

Բրուսիայի ազգին իր ձեռքն է ասոր լան օրս իւր վիճակը : Պաշտօնան վիճակը վերցաւ օրէնքը իւր իշխանութիւնը նորէն ստացաւ : Եւս իրենաւ առ-ջին պահելու եմք որ կառավարութեան իշխանա-պետութիւն վարած ատենը անգամ երկիրը այն աղէտալի վիճակէն հանելու համար , կառավարու-թեան հրամանը ազգային բանակին յանձնուած էր որ կարծիքով և սրտով ժողովրդեան հետ միա-ցած էր : Հիմակ ալ ազգային բանակը միապետու-թեան փրկութեանը հոգին է : Կառավարութիւնը վստահ եղած է այս բանակին որ խաբուած չը-լանուն փորձը ամէն պարագայի մէջ յըցուցած է :

Եւս միջոցին մէջ որ Բրուսիայի կառավարու-թիւնը վստահ էր մէջ եղաւ քանի մը հեղ , կառա-վարութիւնը երբեք հատ արտաքին ծանց և դժ-ուար խնդիր ալ ունէր մտնալու , Տանիմալքայի պատերազմին վախճանը , գերմանացւոյ քանի մը երկիրներուն հետ հաստատուն միութիւն մը և դաշնակցութեան հիւսիսային կողմը եղած ապրա-տամբութիւնը նուաճել : Տանիմալքայի հետ խա-ղաղութիւնը հաստատուեցաւ . Պալման ապստամբ-ներուն վրայ գաղաժ ձգեալով մեծ յաջողութիւն

ունեցաւ : Հիւսիսային դաշնակցութիւն մը ընե-լա ջանք կ'ըլլայ կոր , որ Թիւրքիոյ փոքր երկիր-ներն ալ կը ցանկան , Հանովա և Սարսինիա կայ-սերութեան սահմանադրութիւնը չեն ուղեր ըն-դունել թէ որ ուրիշ երկիրներն ալ դաշնակից չը-լան : Հիւսիսային կողմը բրուսիացւոյ բոլոր յա-ռաջարկութիւններէն հարաւային կողմը ուժով դաշնակցութիւն մը ծագեց Եւսգրիայի Իւրթամ-պերիի և Պալէստայի մէջ : Եւս կը մնայ տեսնալ թէ ինչ երկրպագութեան սրտներ ցանուեցան գե-րմանական դաշնակցութեան մէջ , գերմանական միութեան հարածանքը : Բայց սուրբ է որ ետքի գեղեցիկութեան մէջ Բրուսիայի զորութեան տրուած ընդարձակութիւնը Սարսինիայի և Պալման մէջ խա-ղաղութեան հաստատուելուն նպատակ մը եղաւ :

Եւս կը կարծեմք որ երբ նոր ժողովին գը-լաւորները Պաշտօնանպետի արքունի խորհրդա-րանին քաղաքականութիւնը աչքէ որ անցնեն այս երեւելի գործերը չի պիտի մոռցնին : Կարելի է որ գուհի և սուսեւ ազատական նախադաշ-րութեան ունեցող մարդիկ կ'ըլլան տեղութեանը վրայ կուսելու . բայց միշտէս այսօր ըրածներուն նայելով վրանին շատ վստահութիւն չըլլար . և սահմանադրութեան հիմունքը աղաւթները ան-յողգորդ և ճարտարաւոր մարդերն են : Բրուսիայի կառավարութեան ապագայ հանգամանքը անշուշտ նոր ժողովուրդաւորութեան պիտի համաձայնի և կը յուսամք որ մեծ մասը վերջապէս պիտի տայ Բը-րուսիային միշտէս այսօր իրենցեցած որ է գոր-ծադրեալ կարողութիւն մը ժողովրդեան երեսփո-խաններուն քուէով :

ԻՏԱԼԻԱ : Ինչ մօտէն խորհրդարանները յու-րիւր 30 ին բացուեցան թագաւորին ձեռքը : Սը-կէ որ անցան նէ մեծ սէր տեսաւ ժողովուրդէն Եւսգրիայի Իմանուէլը : Երբ որ խորհրդարանէն ներս մտաւ ծախարարութե-օրը որոտաց : Թա-գաւորին ընկերակից էր Ղիսիայի գաւառ , Բա-սինիայի իշխանը և բոլոր իւր պատերազմի օգնա-կանները : Եւսգրիայի ներսը երբեք չըլլալէն ե-տեւ Թագաւորը հետեւեալ ծառ խօսեցաւ :

« Պարօն տանակողներ և պարօն երեսփոխան-ներ :

« Եւս նոր ժողովը ձեզ հրաւիրող ազգային գործը խիստ մեծ գործ է , խիստ դժուար գործ է : Բայց միանգամայն ամէն գործերէն աւելի պատ-ուաւոր է : Երբ որ գուց այս գործը ճարտարութե-ւ խոհեմութեամբ կատարէր նէ՝ հայրենիքը ձեզի-անանկ մէկ պատուանուն մը պիտի տայ որ յաւի-տեան ձեռ փրցնէ չի պիտի ջնջուի , որովհետեւ , ինչպէս ըսի , հայրենեաց ձեզմէ պահանջած գործը մեծ ու դժուարին է :

« Բաղդին փորձերը որչափ տխուր և հասարակ խեղճի տէր մարդոց համար վստահաւոր են նէ , այնչափ քաջասիրտ և հանձնորդ մարդոց համար օգտաւոր են :

« Բաղդասիրտ ժողովուրդ մը ծախարարութեան խիստ գպրոցին մէջ կը մտնի : Բաւարին զիրք-մը ելլալու համար ըրած ջանքը կը սորվուցունեն անոր խիստութիւնը ցնորքէն լաւ սրտէլ , անոր կը սորվուցունեն որ հասարակաց գործի մէջ գանուող մարդոց կենացը առաքինութիւններուն էն ապա-հովը և էն բեղմնաւոր երկայնամուտութիւնն է :

« Եւս ձեզ այսօր կը հրաւիրեմ ասոր փորձը ը-նելու և ես ալ նախենաց բարի օրինակները ինձի սուսնորդ բանելով առաջին փորձը՝ ես պիտի ը-նեմ :

« Սահմանադրական կառավարութիւններուն գլխաւոր պայմաններուն մէկն այն է որ , որչափ որ օգտաւոր բանի վրայ ծառուի , որչափ որ հասարա-կաց ընկից վտանգը խնաւոր կարեւոր ըլլալու դէպ-քեր պատահի , դարձեալ միշտ համբերութեամբ սպասելու է որ զիմացի հակառակորդիկ կ'ըրբ զե-ջանի , չէ նէ հայրենիքը առաւել վտանգը թողու-ցած կ'ըլլայ : Եւս հիմակուան գեղքի ալ ասանկ է :

« Եւսգրիայի հետ խաղաղութեան խօսքերը կ'ը-րեւոյ որ պիտի կատարին , երբ որ կատարուել ը-լան նէ , խորհրդարանը մեր նախարարներուն ձե-ռօքը ասոր վրայով պէտք եղած տեղեկութիւննե-ր կ'առնէ և երկրի հիմակուան վիճակին յարմար տնօրէնութիւն մը կ'ընէ խոհեմութեամբ ու ի-մաստութեամբ ինչպէս որ մեր հայրենիքը Իտա-լիան և բոլոր Եւրոպան կը ցանկայ :

« Բաղդին վստահ եղող մարդոց համար պատ-ուաւոր բան մըն է , արիւնքութեամբ ընդունիլ անոր կարած գաղափարներ ու վիճիւր :

« Եւսգրիայի գործերը որչափ որ ձեզ պիտի զը-ւելցունեն նէ , այնչափ ալ արտաքին գործերը պիտի զբաղեցունեն , որպէս զի գործանէք անցեալ փո-փոխութիւններէն մեզի պատճառած վնասները :

« Զեր քննութեան ներքեւը խնայիք օրէնքնե-

ընդ պիտի խօսեն վերստին մեր հայրենիքին մէջ կարգ, կանոն, բարեքաղաքական ու անտեսակաւ նուիրեն :

« Եւս օրէնքները պիտի բարեկարգեն երկրիս զի նուորականութիւնը որուն զանազան պահատութիւնները յայտնի երեւցան վերջին խիստ փորձառութեան մէջ :

« Եւս պիտի գտնուի պիտի կարգին գնէք տէրութիւն գլխաւոր տոտանը , դուք պիտի նոր կերպարանքի մը խօսեք քաղաքական ու պատժական գաղափարաւորքը , որպէս զի մեր քաղաքական սահմանադրութեան հետ առաւել համարուն ըլլայ . նաեւ ժողովրդին խնդրած օրինական ու քաղաքական հաւասարութիւնը իրապէս գործադրուի :

« Եւս անցմէ ի դատ դուք հոս կանաւած էք որ ժամանակիս յարմար նոր կարգ — կանոն մոցունէք երկրիս զանազան կառավարութիւններուն մէջ ու ընդ համար քանի քանի անգամ առաջարկութիւններ եղած է :

« Եւս նախադրապէս ձեռք կը յանձնեմ ժողովրդին կրթութիւնը որ ժամանակիս պիտի հարկաւոր մէկ բանն է :

« Եւս կ'ըզմէն ալ երկրին եկամուտը կայ , որ այն ալ ձեր խնամքը կարօտ է , որովհետեւ անցեալ անցքերուն պատճառաւ խիստ շատ փաստեցեալ որով առեւտուրի մէջ գտնուող մարդոց վարկուծի ալ պղտիկցաւ , գործեալ ատեն փաստն ալ երկրին ըլլալով անոնց օգուտն ալ պիտի բնութեք :

« Եւս փաստեցեալ վերջապէս ձեր վրայ է , զանազան ծառայութիւններ կ'ըստատէ ձեզմէ երկիրը , բայց նպատաւաւոր եղանակներու ալ շատ ծանրութիւն տալիքնիւ չի կամիր :

« Եւս կ'ըզմէն երկրին հիմնական փնտրիկները անտեսական կանոններէն շատ խիստ պէտք է որ ըլլան , բայց այս կանոնները հասարակաց օգուտաւոր չլինածսոց համար գործածուելը այնչափ չահաւոր չըլլար որովհետեւ աղքատ գործածութիւններուն աղքատաւոր անոր կը նայի : Եւս քան չըլլայ որ արդէն ըստ կրօնած երկրի մէջ ծանոթարհին չենք այնպէս կ'իտաւոր թողաք որուն ըմբոստութիւն ոչ միայն մեծ ամեն նիւթական օգուտներ պիտի ծագին աղքատի ալ բարոյական օգուտներ ալ զանազան գաւառներ մէկ մէկու հետ հաղորդակցութիւն տանալով :

« Եւս փաստեցեալ որ ժողովրդին ստորին կարգին բընական ու բարոյական փնտրիկն ալ պէտք եղած հոգի կը տանիք , փասն զի անոնց հիմնական ցաւաւ զին փնտրիկ գիշեր ցերեկ աչքիս տուցեն է :

« Եւս երբ որ ժողովրդին մեծին ու պղտիկին աղքատին ու հարստին միօրինակ կրթութեանը հոգ տանիք նէ չէ թէ միայն մեր սրբազան պարտաւորութիւնը կատարած կ'ըլլանք մարդասիրութեան օրինացը համեմատ , այլ ասով մեր տէրութիւնը մեր ամէն մէկ գերդաստանը մեր ստացուածքը հիմնած ու հաստատած կ'ըլլանք նոր կրթութեան վրայ որով կ'ըլլան անկործան :

« Եւս փաստեցեալ անտեսական ու պարօն երեւոյթաններ , ինչպէս թէ մեզի տեսլականն ու ճշմարիտ ազատութիւն տուող սահմանադրութիւնները ամբողջութեամբ ապահով պիտի ընեն մեզ ամէնըս անիւ խնամութեան վտանգներէն ու շարժումներէն : Եւս փաստեցեալ տեղի ունի որ ընդ մարդկային յառաջագիտութեան գէտ կեցող մարդոց խորագիտութիւններէն ու թշնամութիւններէն :

« Եւս փաստեցեալ մեր վիճակը քիչ մը այսօր տկար է , բայց զանազան յայտերով կարծածնուս աւելի հաստատուն է : Եւս չըլլայ նէ նախախնամութեան ալ վտանգութիւն չէմք կրնար ընել , առաքինութիւն ալ չէմք կրնար գործել , հայրենասիրութիւն ալ չէմք կրնար ունենալ : Հայրենիքն ալ , ես ալ յայտով նախախնամութեան պարտաւորեմ եմ :

« Եւս ծառը շատ մեծ ծառահարութեամբ ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեան խօսքը չի կարեն նետել , այլ կ'ախ թողուց , բայց գործածած լեզուէն կ'երեւար որ խորագիտութիւնը ըլլալու վրայ է :

« Եւս փաստեցեալ թագաւորին առողջութեանը վրայ եղած յայտերը ոչինչ ելան , յուլիս 28 ին այս իշխանս մեռեր է () քօնութիւն մէջ , եւ այս անգամիս այս լուրը աներկացել է : Եւս փաստեցեալ մարմինը զմեռեր է () քօնութիւն եպիսկոպոսանիստ եկեղեցին գրեթե , ճիշտիս տանելու համար չուգեցեալն սպասելով : () քօնութիւն զանգակները եւ թնդանութիւնը խնայուցին անոր մահը : Եւս փաստեցեալ տեղի ունի որ սուգ հրամայեց , եւ բոլոր հասարակաց ուրախութեան վայելքները գաղտնիցան : Նայեալս կառավարութեան գործքերն ալ երեք օր գոց մնային :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՔԱՆԻ Եւս փաստեցեալ զառաջագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ ինչ կարգով էր նէ այս տարի ալ նոյն կարգով իւրաքանչիւր աղքատին ճիշմարտին տարեկան քննութիւնը եղաւ , այսինքն յուլիս 11 վարդապետի երկուշաբթի օրէն սկսեալ ամէն մէկ շաբթուա մէջ մէկ ուսման քննութիւն եղաւ : Եւս փաստեցեալ հայրենասիրութեան քննութիւնը , երկրորդ թուաբանութեան , երրորդ աշխարհագրութեան եւ երկրաչափական սկզբանց , չորրորդ գաղղիքներէն , ներկայութեան յառաջագիտութիւնն ալ պարգեւաբաշխութեան օրը տեսնուեցաւ աղապար աշխատասիրած զանազան գործքերով :

Եւս քննութիւններուն թէ աղքատին եւ թէ օտարազգի շատ գիտուն մարդիկ ներկայ գտնուեցան եւ իրենց գոհունակութիւնը ստորագրութեամբ յայտնեցին որուն մէկն էր Վ. Եւս փաստեցեալ միւս աբանութեանն քննութեան հայր Պօղոս արժանապատիւ վարդապետը : Եւս փաստեցեալ իշխանս արժանապատիւ արքեպիսկոպոս հայրենիքն ու թէ նախկին Պատրիարք գերապատիւ տէր Ստեփան արքեպիսկոպոս հայրենիքն փոխ առ փոխ իրենց ցանկալի ներկայութեամբ , քաջալերական խօսքերով եւ սուրբ օրհնութեամբ միւս թարեցին գաղափարներով հանգեւած աշակերտները եւ հանգիստականները :

Եւս երկու երեւելի եկեղեցականներուն ալ ճիշմարտին վրայ ունեցած երախտիքն անմահաւոր է , որովհետեւ մէկը այն տեղի վերա հաստատութեանը մեծ ջանք ըրաւ , միւսն ալ անխախտ յարատեւութեանը պաշտպան կեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Ե. Գ. Ե. Յ. Ե. Զ.

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

տանին թէպէտ ճիշմարտին աշակերտներէն չէ , բայց ճիշմարտին ընկերութեան նորընտիր նախագահի փոխանորդին զաւակն ըլլալով այն գեղեցիկ ծառովը իւրօրը պաշտպան կատարեց :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ : Եւս փաստեցեալ խորագիտութեանը ընդ գոնեւեցաւ :

